

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA TASVIRIY SAN'AT O'QITISH
METODIKASI**

Sabohat Po'latova Saidkamol qizi. Shayxontohur tumani 192-sonli umumiy o'rta ta'lim maktab. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda tasviriy san'at o'qitish, tasviriy san'atning bola tassavvurini rivojlantirishdagi ahamiyati haqida so'z boradi

Kalit so'zlar: ob'ektiv, tarbiyaviy, uch o'lchamli, pozitsiya, madaniyat yutuqlari, estetik qoniqish, vatanparvarlik tuyg'ulari

KIRISH

Umumta'lim maktabining vazifalaridan biri o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, faol, tashabbuskor, har tomonlama rivojlangan shaxsni rivojlantirishdir. Tasviriy san'atni o'rganish jarayonida maktab o'quvchilarida his-tuyg'ular madaniyati – tevarak-atrofdagi voqelikdagi go'zallikni ko'ra bilish, tabiatning boshqa holatidagi o'ziga xoslikni anglash, qahraton qishning go'zalligini qadrlay olish ko'nikmasi tarbiyalanadi. va bahor uyg'onishi, bahorning tez gullashi va kuzning qurib ketishi. Shuni esdan chiqarmaslik kerakki, estetik tarbiya butun tarbiya tizimining zarur elementi hisoblanadi. Tasviriy san'at bo'yicha ta'lim - ob'ektiv va haqiqatni tasvirlash qobiliyati ob'ektlar, biz ularni ko'rish tarzimizga ko'ra, ularni shunday tasvirlaymizki, chizilgan rasmga ko'ra, ob'ektning tuzilishi va shaklini hukm qilish edi - ning tizimli rivojlanishiga asoslanadi o'quvchilarning ob'ektlardagi xususiyatni kuzatish, tahlil qilish, yodlash qobiliyatlari va hodisalar. Shunday qilib, tasviriy san'atni o'qitish katta umumiy tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lgan tasviriy idrok etish madaniyatini oshirishga yordam beradi.

ASOSIY QISM

Tasviriy san'at ta'limining vazifalari quyidagilardan iborat:

- tevarak-atrofdagi narsa va hodisalardagi go'zalliklarni ko'ra bilish va idrok etish hamda kuzatish asosida olingan taassurotlarni hayotga tatbiq etishga o'rgatish;
- o'quvchilarda badiiy-ijodiy qobiliyatlarni o'stirish;
- o'quvchilarning tasviriy-ijodiy malakalarini shakllantirish;
- bolalarda ko'rish xotirasini, chamalash qobiliyatini, rang sezishni, kompozitsion madaniyatni, fazoviy fikrlash, obrazli tasavvur va kombinatsiyalash kabi xususiyatlarni rivojlantirish;
- xalq amaliy san'ati, tasviriy san'at bilan tanishtirish orqali bolalarni badiiy-estetik didini o'stirish;
- o'quvchilarni tasviriy va amaliy- bezak san'ati bilan tanishtira borib, ularda ushbu san'at turlarining o'ziga xos xususiyatlarini idrok etishga o'rgatish vositasida ularni badiiy fikr doirasini kengaytirish;
- o'quvchilarda amaliy va tasviriy san'atga qiziqish va muhabbatni tarbiyalash;
- estetik va emotsional sezgirlikni o'stirish.

Mazkur o'quv fanidagi ta'lim va tarbiya asosan ikki bo'limdan (amaliy va nazariy) tashkil topadi:

Amaliy ishlar 1- sinfdan 4- sinfgacha, asosan to'rtta o'quv masalalarini hal qilishga qaratiladi:

- Kompozitsion faoliyat.
- Rang va bo'yoqlar.
- Shakl, proporsiya, konstruktsiya.

Boshlang'ich sinflarda o'tiladigan amaliy mashg'ulotlar jarayonida bolalarda ijodkorlik, mustaqil fikr yuritish va ishlash qobiliyatlarini tarbiyalash yetakchi o'rinni egallaydi.

1-4 sinflarda bo'yoq bilan ishlash mashg'ulotlarida ranglarning turli tus va och-to'qligini farqlay bilishga, kerakli ranglarni tanlay olishga o'rgatish asosiy vazifadir. Bu sinflarda ko'proq guash, akvarel bo'yog'i va ularning aralashmalaridan foydalaniladi.

Umumta'lim maktabida tasviriy san'at o'qitish metodikasi sohasidagi mavjud holat tahlili shuni ko'rsatadiki, keyingi yillarda o'qituvchilarning asosiy e'tibor o'quvchilarning tasviriy san'atni yaxshi o'zlashtirishlariga yordam beruvchi faoliyat turi sifatida tabiatdan rasm chizishni o'rgatishdir. Shu bilan birga, o'qitishga katta e'tibor qaratgan o'qituvchilar tasviriy san'at darslarining tarbiyaviy tomoniga bo'lgan e'tiborni susaytirgan. Bu, birinchi navbatda, mavzuni etarlicha baholamaslikda namoyon bo'ladi. Tasviriy san'at, ya'ni mana shunday ta'lim turlari haqida bezakli rasm va suhbatlar maktab o'quvchilariga estetik tarbiya berishda alohida ahamiyatga ega bo'lgan asarlardan iboratdir. O'qituvchi tomonidan berilgan g'oya va mavzular bo'yicha rasm chizishda o'quvchining individualligi, uning qiziqishlari ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi. Rasm darslari faqat ta'lim maqsadlarida degan fikr bor. Bu bayonotga qo'shila olmayman. Chunki mavzular bo'yicha rasm chizishni o'quv vazifalaridan ajratib ko'rib chiqish mumkin emas. Tasviriy san'atni o'qitish jarayonida o'quv-tarbiyaviy vazifalarni bir-biridan ajratib, qarama-qarshi qo'yish qo'pol xato bo'ladi. Buning uchun yetarlicha xilma-xil va qimmatli materiallar mavjud. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarga o'zligini aniqlash imkonini berish, zamonaviy hayotni to'ldiradigan voqea va faktlarga munosabat o'rgatiladi. Masalan, vatanparvarlik tuyg'ularini tarbiyalashni rasm chizish darslarida muvaffaqiyatli amalga oshirilishi mumkin. Mehnat, xalq amaliy san'ati namunalarini chizishda, shuningdek, bolalar o'ynashda ularning ijtimoiy hodisalar haqidagi tasavvurlari, keng va xilma-xil mavzuda ona tabiati hududidan bolalarda o'z vatanlariga muhabbatni muvaffaqiyatli singdirishingiz mumkin.

Tabiat - tasviriy faoliyat jarayonida o'zining go'zalligi va ulug'vorligini ochib beradi. Tabiatni tanishtirish bolalarning badiiy rivojlanishi uchun mavjud bo'lgan eng yaxshi san'at. Bu o'tmish va hozirgi madaniyat yutuqlari haqida tasavvurni shakllantirishga imkon beradi. Biroq, bolalarni eng yaxshi san'at asarlari bilan muntazam ravishda tanishtirish umumta'lim maktablarida har doim ham amalga oshirilmaydi. Hatto tasviriy san'at dasturida ko'zda tutilgan maqsadlar ham ko'pincha bunday tuzilmaydi. Boshlang'ich sinflarda tasviriy san'atning ayrim asarlari bilan tanishish ko'zda tutilgan, ammo o'qish darslarida u faqat tasviriy xarakterga ega va bundan tashqari, barcha o'qituvchilar tomonidan amalga oshirilmaydi. Ko'rgazmali qurollar yetarli emasligini va tasviriy san'at asar mazmunini malakali tushuntirish bilangina tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishini hisobga olish kerak. O'qituvchilarni tasviriy san'at asari bilan tanishtirishda o'qituvchi oldiga murakkab va mas'uliyatli vazifa qo'yiladi: rasmdan tarbiyaviy maqsadda foydalanish va shu bilan birga o'qituvchilarni badiiy asarga ongli, mustaqil baho berishga tarbiyalash, badiiy didni shakllantirish. O'qituvchi qanchalik ko'p o'z kasbiy saviyasini oshirsa va maxsus bilim bo'lsa, uning o'quv va tarbiyaviy faoliyati shunchalik yaxshi natijalar beradi.

Tasviriy san'at o'quv fani umumiy o'rta ta'lim fanlari ichida ma'naviy sog'lom avlod tarbiyasi masalasini ijobiy hal etishda keng imkoniyatlarga ega. Tasviriy san'at darslarida san'at va san'atkor olami, san'atning ijtimoiy vazifasi va o'ziga xos xususiyati, uning tasviriy ifodaviy vositalarini o'rganib borish orqali o'qituvchilar atrof muhit, tasviriy, amaliy san'at va me'morchilikdagi go'zalliklarni ko'ra bilish, qadrlash va muhofaza qilishni o'rganib boradilar. O'quv fanining bosh maqsadi o'qituvchilarda estetik madaniyatni va badiiy tafakkurni yuksaltirish hamda tasviriy savodxonlikni tarbiyalashdan iboratdir.

Estetik madaniyat san'at tarixi va undagi badiiy jarayonlarni to'g'ri tushuna bilish, o'z fikrini o'zgalarga gapirib berish, badiiy tafakkur tushuniladi. Tasviriy savodxonlik esa tasviriy san'atning barcha turlaridan (rang tasvir, grafika va haykaltaroshlik), shuningdek, amaliy san'at, dizayn va me'morchilikning o'ziga xos

tasviriy usullaridan, ifodaviy vositalardan amaliy-ijodiy faoliyatda to'g'ri foydalana olishni nazarda tutiladi.

XULOSA

Tasviriy san'at o'qituvchisi nafaqat pedagogika, psixologiya va estetikaga tayanib, o'z oldiga qo'yilgan mas'uliyatli va ezgu vazifalarni mohirona bajara oladi balki barcha tarbiyaviy ishlarni umumiy ta'limning umumiy vazifalari bilan birlashtira oladi.

ADABIYOTLAR:

1. Abdirasilov S., Tolipov N., Oripova N. Rangtasvir. T.:O'zbekiston, 2006
2. Hasanov R. Maktabda tasviriv san'atni o'qitish metodikasi.T.: Fan. 2004
3. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2017-yil.
4. 1 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrdagi "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 997-son qarori.
5. Xalqaro tadqiqotlarda boshlang'ish sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash. Toshkent, 2019-yil. "Sharq" nashryot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati.